

IEVADS

Aveņvabole *Byturus tomentosus* (De Geer) ir nozīmīgākais aveņu kaitēklis Eiropas, tai skaitā Latvijas aveņu stādījumos. Dažkārt ir nepieciešams izmantot augu aizsardzības metodes aveņvaboles populācijas samazināšanai. Līdz šim Latvijā galvenokārt ir izmantoti insekticīdi, kuri dažreiz ir neefektīvi. Insekticīdu efektivitāti ietekmē dažādi faktori, no kuriem galvenais ir insekticīda lietošanas laiks. Pēc integrētās augu audzēšanas principiem ir jāveic kaitēkļa monitorings, pirms tiek lietoti insekticīdi. Aveņvaboles lidošanas aktivitāte ir galvenais parametrs, pēc kura nosaka insekticīdu lietošanas nepieciešamību un laiku. 21.gadsimtā Latvijas aveņu stādījumos nav veikts aveņvaboles lidošanas aktivitātes monitorings. Nav arī zināms, kādas lamatas Latvijas apstākļos ir efektīvākās aveņvaboles lidošanas aktivitātes noteikšanai un, iespējams, arī populācijas regulācijai.

MĒRĶIS

Pētījuma mērķis bija salīdzināt divu veidu lamatas aveņvaboles lidošanas aktivitātes noteikšanai un populācijas potenciālai samazināšanai.

MATERIĀLI UN METODES

2013. un 2014. gada veģetācijas sezonā 3 komerciālajos vasaras aveņu stādījumos Jelgavas, Tukuma un Talsu novados tika veikts aveņvaboles lidošanas aktivitātes monitorings. 2014. gadā tika salīdzināti divi lamatu veidi aveņvaboles lidošanas aktivitātes noteikšanai un populācijas potenciālai samazināšanai. Katrā stādījumā 18. nedēļā (aprīļa 3. dekādes sākumā) tika izliktas 4 Rebell® bianco līmes lamatas un 4 piltuvveida lamatas ar augu smaržvielu dispenseriem (smaržviela no aveņu ziediem). Lamatas tika pārbaudītas reizi nedēļā, pētījums tika pārtraukts 27. nedēļā (jūlija sākumā). Katrā uzskaites reizē tika piefiksēta arī aveņu attīstības stadija.

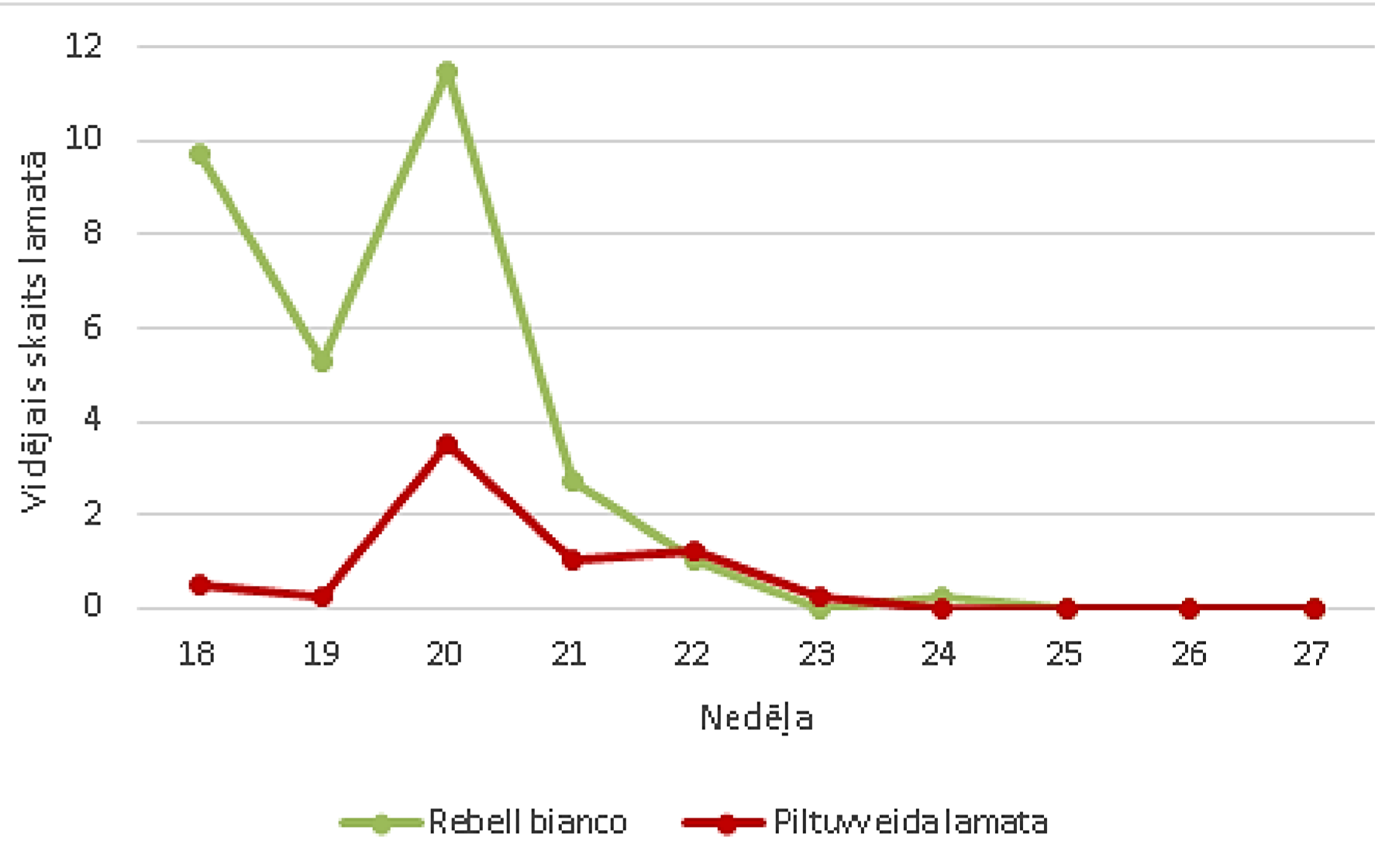
Piltuvveida lamata ar augu smaržvielu dispenseru

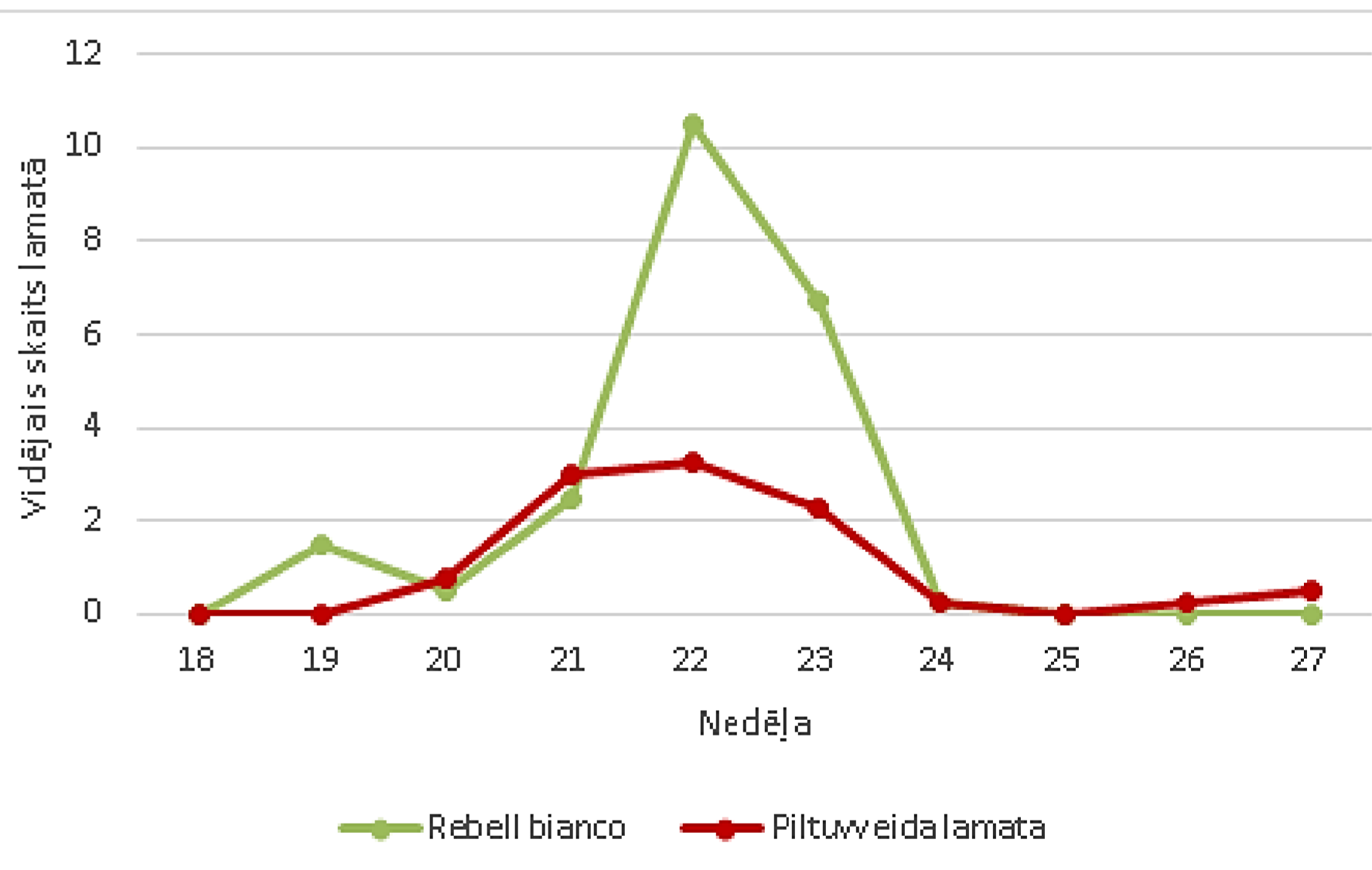
Aveņvabole izēd aveņu ziedpumpuru

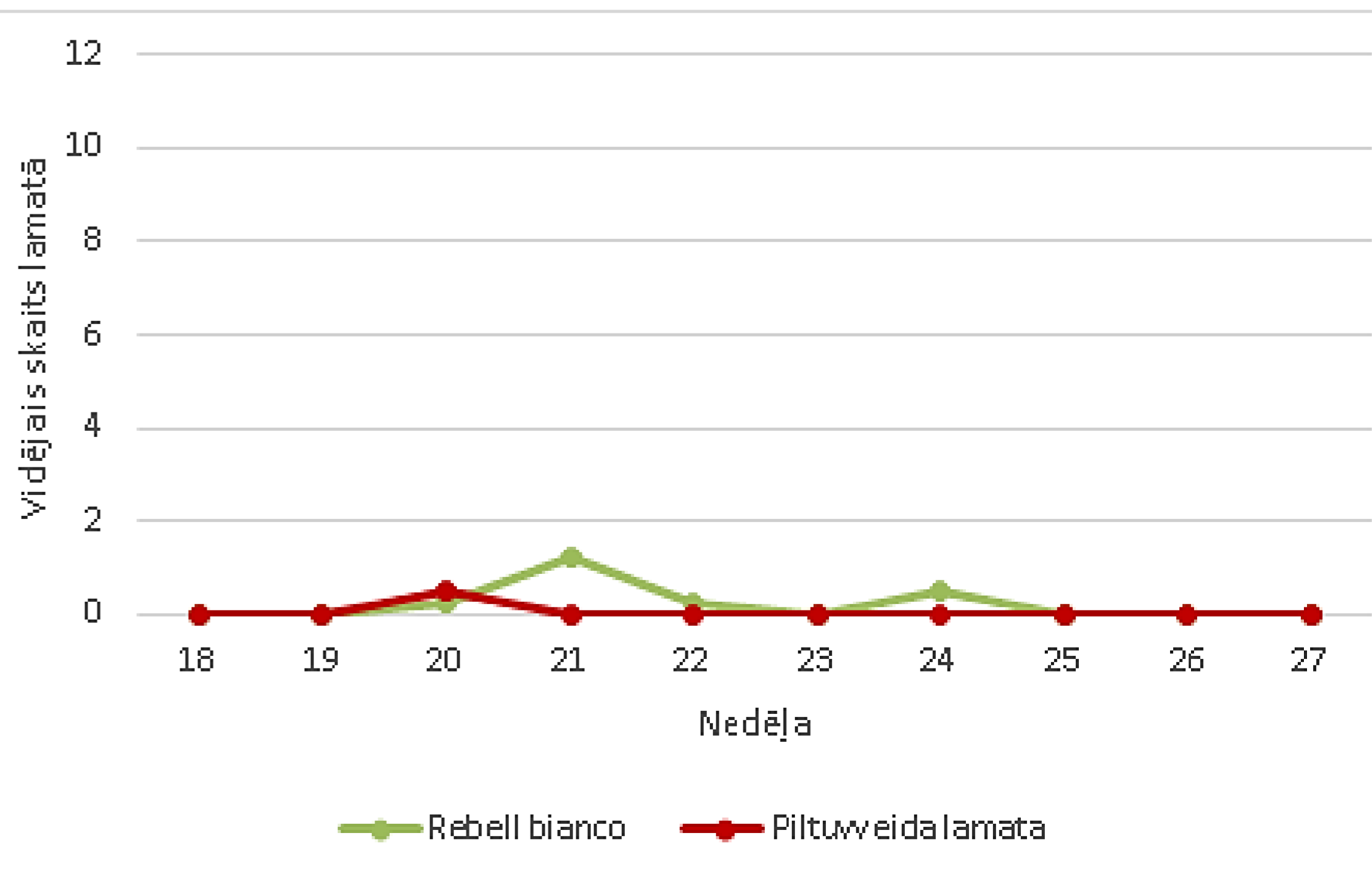
Aveņvaboles kāpurs

Aveņvaboļu vidējais skaits divos lamatu veidos komerciālajā aveņu stādījumā Jelgavas novadā 2014. gadā.

Aveņvaboļu vidējais skaits divos lamatu veidos komerciālajā aveņu stādījumā Tukuma novadā 2014. gadā.

Aveņvaboļu vidējais skaits divos lamatu veidos komerciālajā aveņu stādījumā Talsu novadā 2014. gadā.

REZULTĀTI UN DISKUSIJA

Pirmajā uzskaites reizē (18. nedēļā) tikai Jelgavas novada aveņu stādījumā lamatās tika atrastas aveņvaboles. Būtiski vairāk aveņvaboles tika konstatētas uz Rebell® bianco līmes lamatām. Šāda kopējā tendence (vairāk aveņvaboles uz Rebell® bianco līmes lamatām) saglabājas arī aveņvaboļu lidošanas aktivitātes maksimuma laikā un pēc tā.

Līmes lamatas norāda uz augstāku aveņvaboļu lidošanas aktivitāti, nekā piltuvveida lamatas ar augu smaržvielu dispenseriem. Abu lamatu veidu konstrukcijā ir izmantotas divas krusteniskas baltas plaknes, kas piesaista aveņvaboles, jo imitē aveņu ziedu krāsu. Efektīvākās lamatas ir pārklātas ar līmi, kas nozīme, ka vabole pie tās pielīp, ja nosēžas uz lamatas. Piltuvveida lamatām baltās plaknes nav noklātas ar līmi, bet to princips ir, ka aveņvabole nosēžas uz baltās plātnes un ieslīd piltuvē, kurā ir fiksējošs šķidrums. Acīmredzot, aveņvaboļu kāju naziņi spēj ieķerties arī diezgan gludā virsmā un neslīdēt no tās nost. Arī augu smaržvielas dispensera esamība piltuvveida lamatā nav papildus pievilinājusi aveņvaboles. Iespējams, augu smaržvielas dispensers, kura sastāvā ir smaržvielas no aveņu ziediem, samazina piltuvveida lamatas efektivitāti, nevis palielina.

SECINĀJUMI

Rebell® bianco līmes lamatas ir efektīvākas aveņvaboļu izlidošanas konstatēšanai, lidošanas aktivitātes monitorēšanai un, iespējams, populācijas blīvuma samazināšanai par piltuvveida lamatām ar augu smaržvielu dispenseriem. Viena gada rezultāti nav pietiekami, lamatu veidu efektivitātes salīdzināšanai.

Pētījums veikts Latvijas Republikas Zemkopības ministrijas finansēta projekta (Nr. 211211/c-120) "Vidi un ūdeņus saudzējošai audzēšanai piemērotu augļaugu šķirņu sortimenta, audzēšanas tehnoloģiju un integrētās augu aizsardzības sistēmas izstrāde dažādos agroklimatiskajos apstākļos" ietvaros.